

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Ringkonnakohus
Kohtukoosseis	Eesistuja Oliver Kask, liikmed Lilianne Aasma ja Ivo Pilving
Otsuse tegemise aeg ja koht	4. oktoober 2007, Tallinn
Haldusasja number	3-05-43
Haldusasi	Lembi Sepa, Aivar Jürisalu ja Arvi Sepa kaebused Kehtna Vallavolikogu 21. septembri 2004. a otsuse nr 120 ja 9. detsembri 2004. a otsuse nr 133 tühistamiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 7. aprilli 2006. a otsus
Menetluse alus ringkonnakohtus	Lembi Sepa, Aivar Jürisalu ja Arvi Sepa apellatsioonkaebused
Asja läbivaatamise kuupäev	13. september 2007
Menetlusosalised	Kaebuse esitaja Lembi Sepp, esindaja Kärt Vaarmari Kaebuse esitaja Aivar Jürisalu, esindaja adv Äili Rodi Kaebuse esitaja Arvi Sepp, esindaja adv Äili Rodi Vastustaja Kehtna Vallavolikogu, esindajad Veljo Väärsi ja Kalle Toomet Kolmas isik Rapla Maavalitsus, esindaja Liina Valler Kolmas isik Muinsuskaitseamet, esindajad Reesa Paatsi ja Ants Kraut Kolmas isik Keskkonnaministeeriumi Raplamaa Keskkonnateenistus, esindaja Hetti Kask

RESOLUTSIOON

1. Rahuldada Lembi Sepa, Aivar Jürisalu ja Arvi Sepa apellatsioonkaebused osaliselt.
2. Tühistada Tallinna Halduskohtu 7. aprilli 2006. a otsus.
3. Teha asjas uus otsus, millega tühistada Kehtna Vallavolikogu 21. septembri 2004. a otsuse nr 120 punkt 1 osas, millega kavandatakse sportlaste ruumide, motelli, kämpingumajade, sauna, kohtunike maja, parklate, telkimisplatsi, autokaravanide parkla ja teeninduspunkti, köök-WC-pesuruumi hoone ja telkijate varikatuse, suusastaadioni ja jalgpalliväljaku, tenniseväljakute, korvpalliväljaku, võrkpalliväljaku, tulekustutusveevõtu kaevu, varjualuse, kopli ja lasipuu püstitamine.
4. Muus osas jätta kaebus rahuldamata.
5. Mõista Kehtna Vallavolikogult Lembi Sepa kasuks välja menetluskulud 10 140 (kümme tuhat ükssada nelikümmend) krooni.

6. Mõista Kehtna Vallavolikogult Arvi Sepa kasuks välja menetluskulud 9927 (üheksa tuhat üheksasada kakskümmend seitse) krooni.

7. Mõista Kehtna Vallavolikogult Aivar Jürisalu kasuks välja menetluskulud 9927 (üheksa tuhat üheksasada kakskümmend seitse) krooni.

EDASIKAEBAMISE KORD

Kohtuotsuse peale võib esitada kassatsiooni kaebuse Riigikohtule 30 päeva jooksul arvates otsuse avalikult teatavakstegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Vabariigi Valitsuse 03.01.2001 korraldusega nr 12-k anti munitsipaalomandisse sotsiaalmaana Kehtna vallas Palukülas asuv Hiimäe maaüksus (pindala 106 ha) vastavalt maa asendiplaanile. Raplamaa Omavalitsuste Liidu täiskogu 26.04.2001 otsusega nõustuti Rapla maakonna tervisespordi objektina Paluküla puhke- ja spordikeskuse esitamisega üleriigilisse tervisespordikeskuste riikliku koondprogrammi. Kultuuriministeerium seadis 2003. aasta prioriteediks regionaalsete tervisespordikeskuste programmi käivitamise, mille tarvis eraldati raha eelarvest ning aastatel 2004 – 2005 jätkati 2003 käivitatud regionaalsete tervisespordikeskuste programmi. Rapla Maakonna Spordiliidu juhatus toetas Paluküla spordirajatise ehitamist (juhatuse 10.11.2004 koosoleku protokoll nr 5).

Kehtna Vallavolikogu 21.09.2004 otsusega nr 120 kehtestati Paluküla puhke- ja spordikeskuse detailplaneering. Ühtlasi otsustati viia Kehtna valla üldplaneeringusse detailplaneeringust tulenevad muudatused.

Lembi Sepp, Aivar Jürisalu ja Arvi Sepp osalesid planeerimismenetluses ning planeeringule läbi viidud strateegilise keskkonnamõju hindamise menetluses, esitades vastuväiteid ja kompromissina ettepaneku rajada keskus väiksemas mahus ning ümbruskonnale sobivamal viisil, jättes paigaldamata suusatõstukid ning rajamata mõned maastikuga mittesobivad hooned ja rajatised (tenniseväljak, kohtunike maja jne). Vastuväidete esitajad esitasid detailplaneeringu kehtestamise 21.09.2004 otsusele nr 120 vaided 28.10.2004. Volikogu vaatas vaided läbi ning 16.11.2004 vaideotsusega nr 128 tegi ettekirjutuse planeeringu kehtestamise küsimuse uueks otsustamiseks.

Kehtna Vallavolikogu 09.12.2004 otsusega nr 133 „Paluküla Puhke- ja spordikeskuse detailplaneeringu kehtestamise uus otsustamine“ täiendati otsuse nr 120 motiveerivat osa ja jäeti sellest välja punkt, millega nähti ette valla üldplaneeringu täiendamine. Volikogu leidis, et planeeringu kehtestamine oli seaduslik ja otstarbekohane. Volikogu pidas otstarbekaks kaalutud asjaolud ja esitatud seisukohad välja tuua vaidlustatud haldusakti motiveeriva osa täiendamiseks. Lisatavas osas märgitakse ära olulisemate asjaolude ja seisukohtade kokkuvõtted, vastava küsimuse terviklikud käsitletused kajastuvad planeeringu juurde liidetud dokumentides, vallavalitsuse kantselei kirjavahetuse toimikutes ning volikogu, komisjonide ja avalike arutelude protokollides.

2. Lembi Sepp, Aivar Jürisalu ja Arvi Sepp esitasid halduskohtule **kaebused** Kehtna Vallavolikogu 21.09.2004 otsuse nr 120 ja 09.12.2004 otsuse nr 133 tühistamiseks.

3. Tallinna Halduskohtu 07.04.2006 otsusega jäeti kaebus rahuldamata järgmistel põhjustel:

- Kohus nõustus vastustaja seisukohtadega ega pidanud vajalikuks neid üle korrata.
- Kaebuste esitajate subjektiivsete õiguste rikkumist või nende vabaduste piiramist ei ole tuvastatud. Detailplaneeringu kehtestamine eelmenetlustoiminguna ei riku kaebuste

esitajate õigusi ega piira nende vabadusi. Samuti ei ole rikutud nende planeerimismenetlusest tulenevaid õigusi, detailplaneeringu kehtestamise staadiumis võimaldati neil osaleda planeerimismenetluses. Kaebuste esitajad on kinnitanud, et on aktiivselt osalenud planeerimismenetluses ja on teinud oma ettepanekud, esitades detailplaneeringu kehtestamise otsusele vaide. 09.12.2004 vaideotsuses nr 133 on kajastatud vaide esitajate seisukohad ning vastustaja vastuargumendid. Kehtna Vallavalitsus on tellinud planeerimismenetluse käigus keskkonnamõtjude hindamise ning vastustaja on pöördunud seisukoha saamiseks Rapla maavanema, Raplamaa Keskkonnateenistuse ja Muinsuskaitseameti poole, probleemiga on tegelenud Keskkonnaministeerium, eri valdkondade teadurid, kaasatud on avalikkus (sh kohalikud elanikud). Seega ei ole rikutud hea halduse põhimõtteid, samuti õigust puhtale keskkonnale.

- c) Vaidlustatud 09.12.2004 otsuses nr 133 on märgitud haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus ning kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud, selles kajastuvad kaebajate seisukohad ja ettepanekud ning vastustaja vastuargumendid, lisaks maavanema seisukohad. Seega vaadeldav haldusakt on piisavalt motiveeritud, kaalutusvigadeta, üheselt mõistetav ning kontrollitav, mis võimaldas kaebuste esitajatel seda kohtus sisuliselt vaidlustada.
- d) Kehtna Vallavalitsus tellis keskkonnamõtjude hindamise, mis teostati ajavahemikus november 2003 kuni veebruar 2004. Keskkonnamõtju hindamise aruanne koostati Rapla maakonnas Kehtna vallas kavandatava Paluküla puhke- ja spordikeskuse detailplaneeringu mõtjude hindamiseks. Keskkonnamõtju hindamise ruumiline ulatus hõlmab Paluküla puhke- ja spordikeskuse mõjuala keskkonnamõtjusid. 26.02.2004 toimus keskkonnamõtju hindamise aruande avalik arutelu Kehtna Vallavalitsuse ruumides. Hindamisprotsessi käigus anti ülevaade Paluküla Hiimäe piirkonna hetkeolukorrast, analüüsiti arendaja poolt kavandatavat tegevust ning selle alternatiivide keskkonnamõtjusid ning toodi välja meetmed mõtjude leevendamiseks. Keskkonnamõtju hindamise käigus käsitleti ka mitmeid alternatiive (keskkonnamõtju hindaja soovitas eelistada alternatiivi 3: paigaldada mäele vaid 1 tõstuk). Keskkonnamõtju hindaja (Alar Noorvee, litsents nr KMH 0098) arvates on kavandatav tegevus kooskõlas kehtivate planeeringutega ja puhkekeskuse väljaarendamine on kooskõlas ala senise kasutusega.
- e) Vaidlusaluse detailplaneeringu on heaks kiitnud Rapla maavanem kui järelevalve teostaja ning kooskõlastuse on andnud nii Keskkonnaministeeriumi Raplamaa Keskkonnateenistus kui ka Muinsuskaitseamet. Rapla maavanem on seisukohal, et Paluküla puhke- ja spordikeskuse detailplaneering on õiguspärane ning selle vastuvõtmise käigus on arvestatud kõikide huvigruppidega.
- f) Muinsuskaitseamet on seisukohal, et kultuurimälestise kaitset on Paluküla Hiimäel võimalik tagada ning edukalt ühitada maastikukaitseala, puhke- ja spordikeskuse ning teiste huvigruppide soovide ja vajadustega, millega antud detailplaneering arvestab. Muinsuskaitseameti arvates käesoleva hetkeni tehtud ja detailplaneeringuga kavandatud heakorratööd, infostendid, viidad ja vajalikud rajatised pigem parandavad kultuuripärandi uurimise, kasutamise ja tutvustamise võimalusi kõigile huvigruppidele. Muinsuskaitseamet ei näe detailplaneeringu kehtestamisel keskuse rajamiseks vastuolu muinsuskaitseadusega.
- g) Keskkonnaministeeriumi Raplamaa Keskkonnateenistus kui keskkonnamõtju hindamise järelevalve teostaja leiab, et keskkonnamõtju hindamise aruanne vastab loodushoiu- ja looduskaitse nõuetele ning keskkonnateenistus on Paluküla puhke- ja spordikeskuse keskkonnamõtju hindamise aruande heaks kiitnud, keskkonnamõtju hindamise protsessi põhiidee on leida kõige vähem negatiivset mõju avaldav lahendus ja välja töötada suunised loodusele tekitatava kahju minimeerimiseks.
- h) Vaidlusalune detailplaneering on saanud kõik vajalikud kooskõlastused, arutellu on kaasatud ka avalikkus (kohalikud elanikud jne). Paluküla külaelanike 13.05.2005 koosoleku protokollist nr 3 nähtub, et külaelanikud on enamuses rajatava puhke- ja

spordikeskuse poolt, neist vastu on ainult üks elanik - Aivar Jürisalu. Külaelanike arvates annaks rajatav keskus tööd küla noorematele ja keskealistele elanikele (p 4). Protokollis on märges, et tehti taotlus puhke- ja spordikeskuse rajamiseks nende külla ning koguti selle tõendamiseks allkirju. Külavanem Gaida Aasa toetab kõnealuse keskuse rajamist Paluküllas, mida kinnitas kohtus ütlusi andes.

- i) Palukülas paikneb kaks mäe – Reevimägi ja Hiimägi – ning kummalgi mäel pole kunagi peetud usulisi rituaale. Geograafiateaduste kandidaat dotsent Heino Mardiste kirjaliku arvamuse kohaselt paiknevad Rapla maakonnas Kehtna vallas Lelle lähedal Paluküla mäed, millest kõrgemad on Hiimägi, Reevimägi, Tammemägi ja Vare(s)mägi. Mägesid eraldavad üksteisest sadulad (kahe mäe vaheline madalaim osa), nii eraldab Hiimäge ja Reevimäge sadul, mille absoluutne kõrgus on märgitud põhikaardi lehe järgi 99 m üle merepinna ja ligikaudne pikkus 80 meetrit. Selge looduslik piir kahe mäe vahel on eelpool nimetatud sadul, millest kahel pool on nimeliselt selgelt eristatavad pinnavormid (lisatud on maastikufotod, mis asuvad toimikus). Vastustaja esindaja väitel detailplaneeringuga on hõlmatud ainult osa Reevimäest, Hiimäge see ei puuduta. Paluküla puhke- ja spordikeskuse detailplaneering ja selles kavandatud ehitised ei paikne Paluküla Hiimäel, vaid selle vahetus naabruses asuva Reevimäe tipul, nõlval ja jalamil. Maavanema väitel on arvestatud kõikide huvitatud isikutega ja Reevimäe tipule, jalamile ja nõlvale planeeritav puhke- ja spordikeskuse detailplaneeringuks vajalik avalik huvi kaalub antud juhul üles üksikisikute erahuvid ning maausulisi ja hiiekaitsjaid huvitav Hiimägi jääb planeeringu poolt puutumata.
- j) Detailplaneeringu arutelu on olnud põhjalik ja igakülgne, sellesse on kaasatud olnud ka erinevad spetsialistid, ametkonnad, ametnikud, avalikkus. Igal asjast huvitatud isikul on olnud võimalus esitada omapoolseid arvamusi ja ettepanekuid ning aktiivselt osaleda aruteludes.

ASJAOSALISTE PÕHJENDUSED APELLATSIOONIMENETLUSES

4. Lembi Sepp, Aivar Jürisalu ja Arvi Sepp esitasid **apellatsioonkaebused** halduskohtu otsuse tühistamiseks. Apellatsioonkaebusi põhjendatakse järgmiselt:

- a) Planeerimisseaduse § 26 lõike 1 kohaselt on isikutel planeerimismenetluses kaebeõigus ka siis, kui planeeringu kehtestamise akt ei olegi otseselt kaebuse esitaja õiguste ja kohustuste muutmisele suunatud. Seetõttu ei pidanud halduskohus isikute subjektiivsete õiguste rikkumist välja selgitama. Seda tehes on halduskohus asunud ebaõigele seisukohale, sest apellantide õigusi planeeringuga rikutakse. Apellant Aivar Jürisalu elab planeeringuala vahetus naabruses, kellele endale ja järeltulevatele põlvedele toob planeeringu kehtestamine kaasa otsesed pöördumatud muutused. Detailplaneeringu järgselt rajatakse A. Jürisalu elukohast 150 meetri kaugusele kämpingud, 150-200 meetri kaugusele lasketiir. Kohe krundi piiri ääres on korvpalliplats ja võrkpalliväljak. A. Jürisalul on tema kinnistuga piirnevate maaüksuste suhtes naabusõigused. Samamoodi tooks vaidlustatud detailplaneeringu teostumine läbi naabusõiguste olemasolu kaasa ebaproportsionaalselt suurte negatiivsete mõjutuste talumiskohustuse. Arvi Sepp elab Paluküllas viiva Lelle-Vahastu tee ääres. Detailplaneeringu teostamine halvendab möödasõitvate autode arvu järsu suurenemise tõttu oluliselt tema elutingimusi. Arvi Sepp töötab suure osa ajast kodus. Praegune õgvendatud kruusatee piirneb Arvi Sepa õunapuuaia, teetolm, heitgaasid ja müra jõuaksid ka elumajani. Puhkekeskuse rajamisel maastikukaitsealale ja üleeuroopalise kaitsealade võrgustiku Natura 2000 alale ei kaalu arendaja huvi üles kohalike põliselanike erahuvisid. Vaidlustatud haldusaktid riivavad esmalt just apellantide subjektiivseid õigusi. On oht, et apellantide kui põliselanike koduks jääb rahuliku maakoha asemel turismikeskus. Apellandid olid menetlusosaliseks planeerimismenetluses, järelikult on nad puudutatud isikuteks ka sama haldusakti vaidlustamisel halduskohtumenetluses. Kui isikutel puuduks planeerimismenetluses

- subjektiivsete õiguste riive, ei näeks planeerimismenetlus ka ette planeeringute avaliku väljapanemise kohustust ning ettepanekute ja vaiete esitamise õigust.
- b) Planeeringuala asub Kõnnumaa maastikukaitsealal, mille kaitse-eeskiri on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 27.07.2000 määrusega nr 253. Vaidlusalune planeering on looduskaitseseadusega vastuolus, kuna planeeringu elluviimiseks on vajalik planeeringualal asuva veekogu süvendamine, ent vastavalt LKS § 31 lg 2 p 2 on kaitseala piiranguvööndis veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine keelatud. Vastuolu looduskaitseseadusega on tunnistanud ka Raplamaa Keskkonnateenistus kaitseala valitsejana. 28.02.2006 kohtuistungil on vastustaja väitnud, et tiik ei ole ainuke veevõtmise koht ning et kunstlund võib toota ka põhjaveest puurkaevude abil, ent vastavat tegevust, sh vastava eesmärgiga puurkaevu rajamist, ei ole planeeringus ette nähtud. Seega ei ole planeeringu elluviimine ilma looduskaitseseadusega vastuollu minemata võimalik.
- c) Planeeringualal kehtib Kõnnumaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri, mis on omakorda hõlmatud looduskaitseseaduse normidega. Kehtna Vallavolikogu 09.12.2004 otsuse nr 133 II peatüki punktis 4 annab Kehtna Vallavolikogu ise planeeringule järgneva hinnangu: "Planeeringust tulenevate lahenduste elluviimine eeldab ka töid, mille tegemine on õigusaktidega piiratud või keelatud. Märgitud tööde tegemiseks peab saama eelnevad kooskõlastused vastavalt riigiorganitelt." Detailplaneeringus on ette nähtud võimalus palukuklased ümber asustada. Kõnnumaa maastikukaitseala kaitse-eeskirja § 16 sätestab, et piiranguvööndi metsa kaitse-eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Soovitus palukuklaste ümberasustamiseks ei ole kooskõlas LKS eesmärgi ega mõttega ja kaitsealuse liigi ümberasustamist tuleb käsitleda kaitsemehhanismina juhaks, kui see on vajalik ja vältimatu ohustatud liigi või isendite säilimiseks. Õigustatud ei ole arendusprojekti tahtlik kavandamine kaitsealuse liigi elupaika ning ümberasustamise kasutamine kaitsealuse liigi säilitamise vahendina, kuna LKS § 55 lõike 6 kohaselt on kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal keelatud. Suusatõstukite rajamine ei ole kaebuse esitaja hinnangul piisav põhjendus, et kaitsealust liiki kaitsealal ümber asustada ning looduskaitseseaduses sätestatud kaitsealuse liigi kahjustamise keeldu rikkuda.
- d) Raplamaa Keskkonnateenistuse kooskõlastuse olemasolu ei saa iseenesest välistada looduskaitsealade sätete rikkumist. Et Keskkonnaministeerium on kaitse-eeskirja muutmise keeldunud (ministeeriumi vastav seisukoht on kaebaja poolt kohtule esitatud 10.02.05), tuleb planeering lugeda õigusvastaseks, kuna mõned planeeringuga kavandatud tegevused eeldavad planeeringu kohaselt kaitse-eeskirja muutmist. Kehtna valla üldplaneeringus märgitakse, et Paluküla Hiemägi on üks esinduslikumaid puhkealasid ning üldplaneeringu p 3.84 kohaselt tuleb vältida aktiivse puhkuse maa-alade planeerimist looduskaitsealadele või nende vahetusse lähedusse.
- e) Ühekordset riiklikku toetust on ebaõige kulutada vaid välispordialade harrastamise koha rajamiseks. Spordikeskuse asulatest kaugemale metsa rajamine vähendab oluliselt selle kasutatavust. Spordikeskuse peaks rajama asulasse või selle lähedusse, et ka väikesed ja suuremad lapsed saaksid seal jala peale kooli sportimas käia ning see võimalus ei sõltuks transpordist. Ideaalne oleks, kui uus kaasaegne puhke- ja spordikeskus rajataks mujale ning Kehtna vallas säiliks ka üks vanapärasem, maastikukaitsealaga harmoneeruv sportimiskoht. Haldusorgan ei ole puhke- ja spordikeskuse rajamiseks kaalunud muid asukohti, küsinud teiste võimalike asukohtade kasutamise kohta avalikku arvamust ega viinud selleks läbi keskkonnamõju hindamist. Vaidlustatud otsuse I peatüki punktis 5 tulnuks välja tuua, millistest konkreetsetest teistest kohtadest oli Paluküla sobilikum ning miks ei võiks kõnealust kompleksi rajada mujale ning mis olid need teiste võimalike asukohtade miinused, mis välistavad sobivuse puhke- ja spordikompleksi asukohana. Regionaalpoliitiline mõiste „ääremaade järele aitamine“ tähendab asustatud, majanduslikult maha jäänud

külades ja keskustes kultuurilise ja majandusliku tegevuse soodustamist. See ei tähenda looduskaitsealadest turismikeskuste tegemist. Hoidmist ja säilitamist vajavate haruldaste liikide elupaika ei saa ühildada rahvamasse teenindava spordi- ja puhkekeskusega. Haruldaste liikide elupaigad tekivad tänu vähesele inimasustusele või selle puudumisele.

- f) Kavandatud mahus ei ole keskus üleriiklikus tähenduses külastajatele atraktiivne. Otepää spordikeskuste edu põhjendusteks on ajakirjanduses eriala inimeste poolt toodud Otepää linna, kus asuvad heal tasemel hotellid, 2 ööklubi, pubid, kauplused. Eestis on vahemaad niivõrd lühikesed, et Paluküla puhke- ja spordikeskuse paiknemine Kesk-Eestis ei ole argument teiste maakondade rahva sinna meelitamiseks. Selleks ei ole ka mägi, mille kõrguseks on vaid 106 meetrit merepinnast ja 25 m jalamilt, mis teeb laskumislõnga pikkuseks väga lühikese distantsi. Orienteeruv aeg suusamäel olemiseks on vanusest ja spordilembusest sõltuvalt 3-5 tundi. Seega umbes 19-21 tundi ei oleks Paluküla puhkekeskuse kaugemalt tulnud külastajal midagi teha. See asjaolu aga tähendab seda, et kui Palukülas suuremaid spordivõistlusi, millele tuleksid kaugemast kandist osavõtjad, ei toimu, seisavad kämpingud ja motell tühjal. Kohalikud elanikud ei vaja kämpinguid ja motelle, et kodukohas sporti teha.
- g) Detailplaneeringu seletuskirjast nähtuvalt peaks kahe suusatõstukiga mägi katma ainuüksi mäepileite müügiga kuni 30% kompleksi ülalpidamiskuludest. See asjaolu tähendab, et kohalik rahvas kaotab senise olemasoleva sportimisvõimaluse või siis saaks seda edaspidi kasutada vaid raha eest (võrdlusena Kuutsemäe suusakeskuse ühepäevane mäepilet 2005/2006 talvel oli sõltuvalt vanusest 110.- kuni 170.- krooni. Mägi ei saaks kelgutamiseks ja suusatamiseks enam kasutada Kehtna valla vähemkindlustatud elanikud (lapsed, töötud, pensionärid, väiksepalgalised, suurte perede ülalpidajad). Tegelikult halvenevad sportimisvõimalused ka jõukamatel kohalikel inimestel. Kohalikud elanikud, kes sooviksid seal tihedamalt sportida (näiteks iga päev), ei jõua kindlasti seda iga päev raha eest teha. Sellised kaasmõjud tähendavad püsielanike elukvaliteedi langust. Seega ei planeerita Paluküla puhke- ja spordikeskust kohaliku spordikompleksina, kuid programm, millest kompleksi ehitust rahastatakse, on mõeldud regionaalsete tervisespordikeskuste rajamise programmina.
- h) Kultuuriministeeriumi 25.09.2002 kirjast nr 8.5/2846 „Regionaalsete tervisespordikeskuste programmi käivitamine“ nähtub, et regionaalse tervisekeskuste programmi raames suunab riik nelja aasta jooksul piirkonna spordiehitisse kokku 2 miljonit krooni, millele lisandub omafinantseering vähemalt 30 % ulatuses, mis teeb kokku 2 600 000.- krooni. Selline summa on tänapäevaste ehitusmaksumuste juures ülimalt väike. Selline ehitusmaht, mida Kehtna vald nii väikese rahaga teha plaanib, on aga utopiline. Sellise lähenemise tulemuseks on lagunevad pooleliolevad ehitised Paluküla Hiimäel. Vaidlustatud haldusaktides ei ole arvestatud sellega, et kui samasugused tervise- ja spordikeskused rajatakse regionaalsete tervisekeskuste programmi raames veel 14 maakonda, siis miks peaksid teiste maakondade elanikud ikkagi hakkama Paluküla puhke- ja spordikeskuses käima. Kuna seda asjaolu ei ole Kehtna Vallavolikogu arvestanud, on Paluküla puhke- ja spordikeskuse külastatavuse prognoos vale ning loodus Kõnnumaa maastikukaitsealal saab ilma asjata pöördumatult kahjustatud.
- i) Halduskohus on põhjendamatult jätnud arvestamata apellantide väite, et diskretsiooninormi rikkumine seisneb ka selles, et planeeringus on ekslikult asutud seisukohale, nagu ei ulatuks planeeringuala Hiimäele. Väieldavaks on eelkõige, kuidas nimetatakse tasast osa, kus tehakse jaanituld ja kuhu ulatuks detailplaneeringu järgi tõstukitesüvendi ülemine osa ning tõstukite ülemised vundamendipostid. Tegemist on kohanimevaidlusega. Kohanimeuseaduse § 23 järgi on nimeteaduslikuks usaldusasutuseks Eesti Keele Instituut. Seega ei olnud põhjust jätta tõendina arvestamata Eesti Keele Instituudi kinnitatud väljavõtet Eesti Keele Instituudi sedelkartoteegist, kust ilmneb, et 1948. a peetakse Palukülas Reevimägi osaks Hiimäest.

- j) Heino Mardiste eksperdiarvamusele ei ole lisatud seal viidatud Eesti 1994. a põhikaardi lehte, kuid sellel kaardilehel (Eesti 1994. a põhikaardi leht Keava 63.35) on kogu vaieldava ala kohta kasutatud ainsa kohanime Hiemäge. Kohtuotsuses mainitud maastikufotod ei ole Heino Mardiste geograafilise eksperdiarvamuse osaks, vaid need esitas vastustaja esindaja, need väljendavad tema isiklikku seisukohta ja esindaja ei ole teadaolevalt Paluküla pärimuse kandja. Kuigi ka füüsiliselt moodustavad Hiemäeks nimetatud mõhnad terviku, järgmised mõhnad jäävad palju kaugemale (vt geoloog Anto Helmi eksperdiarvamust). Kohtuotsuses viidatud tunnistajatest on Paluküla põliseks elanikuks ainult Hugo Kalle. Tema lause (24.05.05 kohtuistung protokoll): „Hiemägi on kogu aeg hüüdnud ja ees on Reeni [Reevi] mägi“ ei välista, et tegemist on osa ja tervikuga. Ta ütles: „Hiemäe all oli kauplus [,] Liivaku“. Kuigi Liivaku taluase on kavandatava tõstukitesüvendi alguskoha juures ja eraldi mägede korral peaks ütlema „Reevimäe all“, mida ei ole tunnistaja aga kasutanud. H. Kalle ei ütelnud midagi Hiemäe ja Reevimäe piiri kohta, jaanitulekoht ja kiigeplats (vaidlusalusel mäe tasasel osal) olid tema jutu järgi pigem ikka Hiemäel. Tõusetunud terava vaidluse olukorras on vallavalitsusest sõltuvaid vallaelanikke raske objektiivselt küsitleda. Usaldusväärsemad on varasemad andmed.
- k) Kõnnumaa maastikukaitsealal asuva Paluküla Hiemäe kaitseks andis allkirja 1826 inimest. Need inimesed on vastu Kehtna Vallavolikogu tegevusele. Kehtna Vallavolikogu on 19 liikmeline. Vabariigi Valimiskomisjoni veebilehe andmetel käis 2005. aasta kohalike volikogude valimistel kokku hääletamas 1629 valijat 5113 inimese suurusest elanikkonnast. Praegust Kehtna Vallavolikogu ei valitud ühehäälselt. Seega on planeeringule rohkem inimesi vastu kui selle poolt.
- l) Detailplaneeringu jaoks tehtud keskkonnamõtjude hinnang sai heakskiidu veidi enne Eesti astumist Euroopa Liitu ja Euroopa Liidu looduskaitsealade Natura 2000 kaitsealade eelvalikuala esitamist. Kuid detailplaneeringu kehtestamise ajaks (21.09.2004 ja 09.12.2004) oli detailplaneeringu ala Natura linnuala ja loodusala eelvalikuala. Kuna kohalik omavalitsus vastutab ise oma otsuse eest, ei ole õige osutada üksnes keskkonnamõtjude hinnangule, kuna detailplaneeringu kehtestamise ajal kehtis juba Natura 2000 hindamise nõue, mille protseduur on Eestis sätestatud erinevaks kui keskkonnamõtjude hinnangu puhul, nähes ette looduskaitse eelistamist Natura 2000 aladel majanduslik-sotsiaalsetele huvidele. Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt tuleb liikmesriikidel nende alade osas, mis on määratud ühenduse nimekirja kandmiseks, võtta kohaseid kaitsemeetmeid, et säilitada nimetatud alade keskkonna omadused.
- m) Vaidlusaluses planeeringus kavandatud tõstukite rajamiseks on vajalik mäeprofiili muutmine (seda tõendavad keskkonnamõtju hindamise aruande punktis 5.4 kirjeldatud pinnasetööde mahud - kavas on eemaldada 497,6 m³ pinnast ning juurde vedada 675,6 m³ pinnast). Mäeprofiili muutmine on vastuolus Kõnnumaa maastikukaitseala põhieesmärgiga. Ehkki looduskaitseadus (LKS) ja kaitse-eeskiri annavad kaitseala valitsejale õiguse otsustada, kas detailplaneeringut võib kehtestada või mitte (LKS § 14 p 5 ja kaitse-eeskirja § 5 lg 3 p 4), ei saa kooskõlastuse andmisel väljuda kaalutlusruumi piiridest, mis on paika pandud muuhulgas kaitseala kaitse-eesmärgiga.
- n) Planeeringu elluviimine läheb vastuollu looduskaitsealade ning ajaloolis-kultuurilisi ja eetilisi väärtusi kaitsvate avalike huvidega. Plaanitava puhke- ja spordikeskuse mõju Hiemäe tervikmiljööle (looduskaitsealade väärtuste koosmõju maastikuilme ja pühakoha staatusega) oleks hävitav. Planeeritakse tegevusi (suusatõstukite rajamine, mastaapne hoonestus, kärarikas meelelahutuskeskus), mis ei saa harmoneeruda Hiemäe olemusliku miljööga, mis muuhulgas seisneb rahu ja privaatsust võimaldavas ümbruses (vt Riigikohtu otsuse p 29 haldusasjas nr 3-3-1-54-03). Avalik huvi Paluküla Hiemäe tervikmiljöö kaitseks on laiem kui vaid kohaliku tasandi huvi. Muinsuskaitseameti käskkirjaga ei saa määratleda pühapaiga ja Hiemäe tervikmiljöö

piire, mistõttu vastustaja ei saa tugineda viidatud käskkirjale ja väita, et kuna planeeringuala jääb sellest väljapoole, siis mõju Hiimäele puudub.

- o) Kõik esitatud arvamused sisaldavad ettepanekuid keskuse rajamise alternatiivsete lahenduste osas, mis arvestaksid maastikukaitseala ja ajaloolise loodusliku pühapaiga väärtustega. Liiga suur kaal on antud keskuse rajamisega kaasneda võivatele positiivsetele mõjudele. Arusaamatuks jääb, milles seisneb keskuse rajamise suur avalik huvi.
- p) Viited teiste ametiasutuste arvamustele ja kooskõlastustele ei saa asendada haldusakti motivatsiooni.
- q) Kuna avalikkust ei kaasatud detailplaneeringule eelnevasse otsustusprotsessi, kus muuhulgas langetati mitteametlik otsus asukohavaliku osas, ei saa detailplaneeringu menetlemise protsessi pidada demokraatlikuks ja kõiki huve arvestavaks.

5. Kehtna Vallavolikogu palub jätta apellatsioonkaebused rahuldamata ja nõustub halduskohtu otsusega. Lisaks märgitakse järgmist:

- a) Riigikohtu viidatud lahend nr 3-3-1-28-04 ei keela selgesõnaliselt apellandi poolt esile toodud õiguste rikkumise väidete kontrollimist kohtumenetluses.
- b) Juriidilise vaidluse raamidest väljuvad apellandi emotsionaalsed väited tekkivast kahjust ja keskuse hävitavast mõjust Hiimäe tervikmiljööle. Väide keskuse rajamisega kaasnevast võimalikust keskkonna- ja majanduslikust kahjust on paljasõnaline.
- c) Kuna kaitseala valitseja kooskõlastuse õiguslikku külge kohtumenetluses ei käsitletud ja Raplamaa Keskkonnateenistuse kooskõlastuse seaduslikkuse kontrollimise nõue ei olnud kohtuvaidluse objektiks, on nende käsitlemine apellatsioonkaebuses asjakohatu.
- d) Otsusest tulenevalt osutusid kaalukamateks vastustaja tõendid, mis hoopiski ei tähenda TsMS § 442 lg 8 järgi apellandi tõendite arvestamata jätmist.
- e) Eristada tuleb kohanimeseaduse § 23 lg 1 p 1 järgi märgitud ekspertarvamust ja tavalist kirjalikku tõendit (Eesti Keele Instituudi kohanimeede sedelkartoteegi teade, mis koguti 1948. aastal L. Lipstuhli poolt).
- f) H. Kalle andis selgitusi tunnistajana.
- g) Kummaline on, et Hiimäe kaitseks andis allkirja ka Katku Villu.
- h) H. Valgu, M. Hiimäe, M.-A. Remmeli, E.-H. Västriku, V. Kepparti seisukohad on eriteadmistega isikute poolt esitatud arvamused TsMS § 272 lg 2 järgi. Arvamused ei too esile ühtki objektiivset teaduslikku tõendit planeeringualal või selle vahetus läheduses väidetava hiiepaiga olemasolust.

6. Muinsuskaitseamet palub jätta apellatsioonkaebused rahuldamata. Seisukohas leitakse, et tuleb eristada järgmiseid mõisteid: maaüksus, kaitse all olev kultuurimälestis ja selle kaitsevöönd, planeeringuala, küla ja külamiljöö, mäed ja neid ümbritsev miljööväärtusega ala ning maastikukaitseala. Planeeringu kehtestamine ei too kaasa pöördumatuid muutusi kultuurimälestisele. Muinsuskaitseameti seisukohad põhinevad Muinsuskaitse Nõukogu, arheoloogiamälestiste ekspertnõukogu ja Muinsuskaitseameti juhtkonna ühisel seisukohal. Muinsuskaitseamet ei kehtesta pühapaikade vms piire. Objekt tunnistatakse kultuurimälestiseks kultuuriministri käskkirjaga ekspertide arvamuse põhjal.

7. Kohtuistungil jäid menetlusosalised kirjalikult esitatud seisukohtade juurde. Raplamaa Keskkonnateenistus ja Rapla Maavalitsus palusid jätta apellatsioonkaebused rahuldamata.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

8. Halduskohus võttis seisukoha küsimuses, kas vaidlustatud haldusaktiga, millega kehtestati detailplaneering spordi- ja puhkekeskuse rajamiseks Palukülas, rikuti kaebuste esitajate õigusi. Kohus leidis, et detailplaneeringu kehtestamine eelmenetlustoiminguna ei riku kaebajate õigusi ega piira nende vabadusi.

9. Ringkonnakohtu arvates ei ole kaebuse lahendamiseks kaebuste esitajate õiguste rikkumise tuvastamine vajalik. Nagu halduskohus õigesti tsiteeris, näeb PlanS § 26 ette kaebeõiguse detailplaneeringute vaidlustamisel halduskohtus sõltumata sellest, kas planeeringuga isiku õigusi rikutakse või mitte. Detailplaneeringu kehtestamise otsus ei ole eelmenetlustoiming, vaid haldusakt HKMS § 4 lg 1 ja HMS § 51 tähenduses. Ringkonnakohus ei pea kaebeõiguse seisukohast vajalikuks peatuda apellantide väidetele, milles leitakse, et nende õigusi planeeringuga piiratakse. Haldusasja lahendamise seisukohast ei ole sellel küsimusel tähtsust. Kaebeõiguse olemasolu korral PlanS §-st 26 tulenevalt ei saa sellel asjaolul olla tähtsust.

II

10. Apellandid leiavad samuti, et halduskohtu otsus ei ole motiveeritud ning kohus rikkus sellega protsessiõiguse norme. Apellantide arvates ei ole kohus andnud hinnangut apellantide esitatud tõenditele.

Halduskohtu otsuse põhjendavad osas märkis kohus, et ta nõustub vastustaja argumentidega, mille ülekordamist ta ei pea vajalikuks. Ringkonnakohtu arvates ei asenda selline viiteline kohtu poolt ühe menetlusosalise seisukohtadega nõustumine kohtu kohustust TsMS § 442 lõikest 8 tulenevalt kohtuotsust põhjendada. Selline põhjenduse esitamine võib tekitada kahtluse nii kohtu erapooletuses asja lahendamisel, poolte võrdsuses kui kohtu poolt kõigi tõendite uurimises ja neile hinnangu andmises.

Nimetatud protsessinormide rikkumine ei too siiski kaasa veel kohtuasja uueks läbivaatamiseks saatmist halduskohtule. Ringkonnakohtu arvates on tõendite hindamine ringkonnakohtus käesoleva asja lahendamisel võimalik. Asjaolu, et halduskohus ei ole vastanud kõigile kaebuse väidetele ega selgitanud oma seisukohta kõigi tõendite suhtes, ei anna alust asja tagasisaatmiseks halduskohtule uueks läbivaatamiseks.

III

11. Apellandid leiavad jätkuvalt, et vaidlustatud haldusaktid on vastuolus looduskaitseseadusega ja Vabariigi Valitsuse 27.07.2000 määrusega nr 253 „Kõnnumaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri“, samuti Kehtna valla üldplaneeringuga. Vastuoludena nimetatakse LKS § 31 lg 2 p-st 2 tulenevat keeldu planeeringualal asuva tiigi süvendamiseks, LKS § 14 p-st 5 ja kaitse-eeskirja § 5 lg 3 p-st 4 tulenevat keeldu Reevimäe profiili muutmiseks tõstukite rajamise otstarbel, LKS § 55 lg-st 6 ja kaitse-eeskirja § 1 lg-st 1 tulenevat keeldu palukuklaste kui kaitsealuste isendite ümberasustamiseks ja planeeringulahenduse vastuolu LKS §-ga 1 ning valla üldplaneeringu p-ga 3.8, mille kohaselt tuleb vältida aktiivse puhkuse maa-alade planeerimist looduskaitsealadele või nende vahetusse lähedusse. Lembi Sepa vastuses teiste apellantide apellatsioonkaebusele osundatakse täiendavalt asjaolule, et planeeringuga on kavandatud Natura 2000 eelvalikualasse kuuluvale maa-alale esmatähtsate elupaigatüüpide asukohta rajatiste püstitamine, mis on vastuolus EL direktiivi 92/43/EMÜ nõuetega.

12. Ringkonnakohtu istungil selgitas Raplamaa Keskkonnateenistuse esindaja, et esmatähtsa elupaigana loo (alvari) eelvalikualas märkimine Reevimäe nõlval oli ekslik, kuna selles kohas loo ei asu. Ringkonnakohus peab seda väidet usutavaks, arvestades, et

alvar katab tasase pinnamoega paepealseid alasid, nõlv on aga kallak, mis ei paikne paepealsel alal. Seda kinnitab ka nõlval kruusa kaevandamine varasematel perioodidel ja keskkonnamõju hinnang, mis planeerimismenetluse käigus koostati.

Küll aga on apellantidel õigus, et liigirikka niiduna lubjavaesel mullal arvele võetud ala olemasolevast tiigist lõunas ja läänes on Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ lisa 1 punkti 2 alapunkti 140 kohaselt Natura 2000 võrgustiku alade nimekirjas.

13. Käesoleval juhul kehtestati detailplaneering olukorras, kus maa-ala oli kantud siseriiklikult Natura 2000 eelvalikualasse, kuid Euroopa Komisjon ei ole veel EL direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõikes 2 ette nähtud esialgset loetelu kehtestanud. Direktiivi art 6 lõike 1 kohaselt kehtestavad liikmesriigid erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele.

14. Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas nr C-244/05 käsitleti sellisel olukorras liikmesriigi kohustust eelvalikualas kaitsekorralduse tagamiseks. Kohtuotsuse punktis 35 leiti, et mis puudutab komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud aladele kohaldatava kaitse taset, siis tuleb meele pidada, et vastavalt direktiivi artiklitele 4 ja 5 laieneb selle direktiivi artikli 6 lõigetes 2, 3 ja 4 ette nähtud erikaitsealade kaitsekord sellisele alale niipea, kui see on kantud direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetellu, mille kinnitab komisjon. Punktis 38 märgiti, et ühenduse tähtsusega aladeks sobivate alade puhul, mida on nimetatud komisjonile saadetud siseriiklikes loeteludes ja mille hulgas võib olla ka alasid, millel esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatähtsaid liike, on liikmesriigid direktiivi alusel kohustatud võtma kaitsemeetmeid, mis on „kohased“ nimetatud ökoloogilise huvi kaitsmiseks. Liikmesriigid ei saa heaks kiita tegevusi, mis võivad oluliselt kahjustada nimetatud kriteeriumide kaudu määratletud ala keskkonna omadusi. Just niisuguse olukorraga on tegu, kui tegevus võib kaasa tuua kas ala pindala olulise vähenemise, või viib alal esinevate esmatähtsate liikide kadumiseni, või viimaks võib viia ala hävimiseni või selle iseloomulike tunnuste kadumiseni (otsuse p 46). Järelikult tuleb kolmandale küsimusele vastata, et liikmesriigid peavad siseriikliku õiguse alusel võtma kõik vajalikud meetmed, et hoida ära tegevusi, mis võiksid oluliselt kahjustada komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud alade keskkonna omadusi. Siseriikliku kohtu ülesanne on hinnata, kas tegemist on niisuguse juhtumiga (p 51).

15. Planeeringuga on liigirikka niiduna lubjavaesel mullal eelvalikualasse kantud maa-alale kavandatud nähtuvalt ringkonnakohtule esitatud eelvalikuala kaardi ja detailplaneeringu jooniste võrdlemisest tulekustutusveevõtu koht, kämpingumajad, hotell, köök, WC ja pesuruum, autokaravanide ala ja eelnevate teenindamiseks rajatavad ehitised ning osaliselt parkla. Ringkonnakohus on arvamusel, et selliste ehitiste püstitamine liigirikkale niidule looduslikul rohumaal toob suure tõenäosusega kaasa niidu liigirikkuse vähenemise. Nende planeeringuga kavandatud ehitiste püstitamine ei ole kooskõlas direktiivist 92/43/EMÜ tuleneva nõudega hoida ära tegevusi, mis võiksid oluliselt kahjustada komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud alade keskkonna omadusi. Ehitiste kavandamine on seetõttu õigusvastane. Samad tagajärjed võivad kaasneda kavandatud telkimisplatsi ja sauna püstitamisega olemasoleva tiigi lääne- ja loodekülele. Telkimisala jääb küll Natura 2000 eelvalikualast väljapoole, kuid telkijate poolseid tegevusi, mis võiks kahjustada niidu liigirikkust, võib pidada tõenäoliseks, arvestades telkijate tavapäraseid harjumusi ka juhul, kui spordi- ja puhkekeskuse pidaja tagab pideva järelevalvega telkijate loodussäästliku käitumise. Keskkonnamõjude hindamise

aruandes ei ole nimetatud tagajärgede ärahoidmise vajadusele tähelepanu pööratud ega ka selgitatud liigrikka niidu kaitsmise vajadust.

16. Ringkonnakohus ei nõustu apellantidega, et detailplaneering on üldplaneeringuga vastuolus. Kehtna valla üldplaneering esitab nõude vältida aktiivse puhkuse maa-alade planeerimist looduskaitsealadele või nende vahetusse lähedusse. Planeeringuga kavandatud spordi- ja puhkekeskus paikneks maastikukaitsealal, mitte looduskaitsealal. LKS § 4 lg 2 p-des 2 ja 3 eristatakse neid üksteisest. Ka Natura 2000 alasid ei käsitleta looduskaitsealadeks looduskaitsealadena. Seega ei keela üldplaneering maastikukaitsealale aktiivse puhkuse maa-alade planeerimist. Ka juhul, kui detailplaneeringu alune maa-ala asuks looduskaitsealal, ei oleks planeering tingimata üldplaneeringuga vastuolus. Üldplaneeringu nõue vältida aktiivse puhkuse maa-alade planeerimist looduskaitsealadele ei sisalda keeldu, vaid põhimõtet, millest erandite tegemiseks peab esinema oluline avalik huvi. Selliste aktiivse puhkuse maa-alade planeerimisel looduskaitsealadele jääb vallavolikogule jätkuvalt kaalutlusõigus.

17. Reevimäele tõstukite paigaldamiseks on kavandatud mäeprofiili muutmine, tõstukite teenindamiseks on vajalik ka olemasoleva tiigi süvendamine ja laiendamine. Planeeringuga on ette nähtud kahe tõstuki paigaldamine, millest läänepoolset kasutatakse lumelaudurite, kelgutajate, murdmaasuusatajate ja mäesuusatajate jaoks ning idapoolset snowtub'i nõlva teenindamiseks. Apellantide arvates on mõlemad vajadused vastuolus looduskaitsealade nõuetega.

18. LKS § 31 lg 2 p 2 kohaselt on maastikukaitseala piiranguvööndis keelatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine, kui maastikukaitseala kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Kõnnumaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri sellist võimalust ette ei näe. Tiiki on kavas planeeringu kohaselt nii laiendada (keskkonnamõtjude hindamise aruande kohaselt olemasoleva 3420 m² asemel 5517 m²-ni, detailplaneeringus ei ole kavandatud suurust märgitud, olemasoleva suurusena aga on nimetatud 3320 m²). Olemasolev tiik on detailplaneeringust nähtuvalt ja Keskkonnaministeeriumi Raplamaa Keskkonnateenistuse esindaja ringkonnakohtu istungil antud selgituste kohaselt tehnilik tule tõrje veevõtukohana rajatud tiik, mille veetaseme ja kaldajoone säilitamiseks puudub vajadus ja eesmärk. Ringkonnakohus märgib, et nii tiigi süvendamine kui laiendamine on planeeringus seotud maastikukaitseala kaitse-eeskirja muutmisega. Ringkonnakohtu arvates ei ole vaidlustatud tingimuslik haldusakt seetõttu looduskaitsealadega vastuolus.

19. Planeeringuga on kavandatud rajada puurkaev (planeeringu joonisel nr 24). Selle kaevu ühendamine planeeringus kavandatud lumekahuri pumbamajaga (joonisel nr 25) ja lumekahuri ühenduskaevuga (joonisel nr 26) on võimalikud. Puurkaevu kavatakse kasutada ka majandusvee saamiseks. Ringkonnakohtu hinnangul on võimalik mõista seda otstarvet ka selliselt, et majandusveena peetakse silmas ka kunstlume tootmise otstarbel kasutatavat vett.

Seetõttu ei ole kunstlume kasutamise kavandamine talispordialadega tegelemiseks looduskaitsealadega vastuolus.

20. Mäeprofiili muutmine on planeeritud tõstukite püstitamiseks. Planeeringu kohaselt on kavas eemaldada pinnast 801,2 m³ ja juurde vedada 1197 m³. Keskkonnamõtjude hindamise aruandes lähtuti suurematest mahtudest ning seetõttu on kavandatud tegevusele keskkonnamõtjate aspektist hinnang antud. LKS § 31 lg 2 p 3 keelab piiranguvööndis maavara ja maa-ainese kaevandamise, kui selleks ei ole luba antud maastikukaitseala kaitse-eeskirjaga. Käesoleval juhul sellist tegevust ei ole kaitse-eeskirjaga lubatud. Kaitse-eeskirja § 15 lg 1 p 2 kohaselt on piiranguvööndis keelatud

maavarade ja maa-ainese kaevandamine, välja arvatud maapõueseaduse paragrahvides 26 ja 62 sätestatud juhtudel kaitseala valitseja nõusolekul ja temaga kooskõlastatud kohtades. Ringkonnakohus osundab, et looduskaitseaduses ei olnud planeeringu kehtestamise ajal sätestatud kaevandamise mõistet. Maapõueseaduse § 2 p 7 sätestas küll maavaravaru kaevandamise mõiste, milleks on maavara looduslikust seisundist eemaldamise ettevalmistamiseks tehtav töö, maavara looduslikust seisundist eemaldamine, kaevise tehnoloogiline vedu kaevandamise kohas ja kaevise esmane töötlemine, kuid käesoleval juhul ei toimu mäeprofilli muutmisel maavaravaruga seotud tegevusi. Kaevandamiseaduse § 3 lg 1 sätestas, et kaevandamine on: 1) maavara või maa-ainese kasutamise eesmärgil nende maapõuest väljamisel, allmaakaevetööde rajamisel, geoloogilisel uuringul või kaevanduse osaks oleva allmaaehitise ehitamisel maapõues tehtav töö; 2) maavara või maa-ainese kaevandamise või esmatöötlemisega seonduv vedu; 3) maavara või maa-ainese esmatöötlemine, sealhulgas maavara või maa-ainese tööstuslikul viisil purustamine, sorteerimine, veetustamine, briketimine ja ladustamine, või 4) puistangute moodustamine, kaevandatud ala või puistangute rekultiveerimine. Kaevandamiseaduse kohaselt ei ole seega maapealse ehitise püstitamise eesmärgil tehtavad pinnasetööd käsitletavad kaevandamisena sõltumata sellest, millises mahus pinnasetööd toimuvad. Pinnasetööde tegemiseks looduskaitseadus seega käesoleval juhul keeldu ette ei näe ning kavandatud tegevuste planeerimisel on vastustajal kaalutusõigus, mille teostamisel tuleb arvesse võtta ka keskkonnakaitse eesmärki.

21. Apellandid leiavad, et planeeringuga kavandatud tegevuste elluviimisega kaasneb keskkonnaministri 19. mai 2004. a määruse nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine“ § 4 lg 1 p 254 kohaselt kaitsealuse liigi palukuklaste tahtlik häirimine, mis on LKS § 55 lg 6 kohaselt keelatud. Planeeringuga kavandatav tegevus põhjustab selgelt palukuklaste tahtlikku häirimist, kuna suusaspordi arendamise ala on palukuklaste elupaigaks.

LKS § 1 kohaselt on seaduse eesmärk muuhulgas looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega. Paragrahvi 2 lõike 1 kohaselt kaitstakse loodust looduse säilitamise seisukohalt oluliste alade kasutamise piiramisega, kaitse alla võetud loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku isenditega ning kivististe ja mineraalide eksemplaridega sooritatavate toimingute reguleerimisega ning loodushariduse ja teadustöö soodustamisega. Lõike 2 kohaselt lähtutakse looduse kaitseks tasakaalustatud ja säästva arengu põhimõtetest, kaaludes iga kord alternatiivsete, looduskaitse seisukohalt tõhusamate lahenduste rakendamise võimalusi. Ringkonnakohtu arvates ei tulene LKS § 55 lg 6 eesmärgipärasel tõlgendamisel keeldu avalike huvide realiseerimise eesmärgil kaitsealuse liigi ümberasustamise keeldu, tingimusel, et ümberasustamine ei kahjusta liigi soodsat seisundit ja järgitakse Vabariigi Valitsuse kehtestatud korda. Vastustajal oli planeeringu kehtestamisel seejuures kaalutusõigus, mille teostamisel tuli arvestada nii avalike huvide kaalukust kui kaitsealuse liigi kaitsmise vajadust.

IV

22. Samuti heidavad apellandid halduskohtule ette asjaolu, et halduskohus ei ole hinnanud Raplamaa Keskkonnateenistuse antud kooskõlastuse õiguspärasust. Ringkonnakohus selgitab, et kooskõlastus on menetlustoiming, mille õiguspärasuse hindamine halduskohtu poolt eraldi lõpliku haldusakti õiguspärasuse hindamisest ei ole kaebuse lahendamisel vajalik. Kooskõlastuse õigusvastasus ei pruugi viia planeeringu kehtestamise otsuse õigusvastasuseni.

23. Apellandid leiavad, et vaidlustatud haldusaktid ei vasta vorminõuetele. Otsustes ei ole põhjendatud, miks on vajalik planeeringu kehtestamine just sellises mahus. Ringkonnakohus märgib, et nii planeeringus endas kui ka kohtumenetluse käigus esitatud seisukohtades on vastustaja esitanud kaalutlused, millest lähtuti detailplaneeringu kehtestamisel. Ringkonnakohus hindab planeeringu õiguspärasust seetõttu lähtudes nendest kaalutlustest, mis nähtuvad detailplaneeringu seletuskirjast ja hilisemast vaidlustatud haldusaktist ning muudest kohtule esitatud tõenditest, samuti kohtumenetluse käigus vastustaja poolt esitatud väidetest.

24. Apellandid leiavad, et vaidlustatud haldusaktid on antud kaalutusvigadega.

Kaalutusvigadena nimetavad apellandid looduskaitseliste ning ajaloolis-kultuuriliste ja eetilisi väärtusi kaitsvate avalike huvide eiramise ning avalike huvide riive kaalumata jätmise. Seejuures on Reevimägi endine hiiekoht, mida kasutati varem ja kasutatakse ka praegu usuliste talituste läbiviimiseks koos Hiimäega. Planeeringus ei ole Hiimäe ja Reevimäe miljöö kaitse vajadust sellest aspektist arvestatud, sest Reevimäge ei ole usuliste talituste kohaks peetud. Ebaõige on apellantide arvates vastustaja seisukoht, et planeeringuga kavandatud spordikeskuse rajamiseks kavandatud kohas ja mahus on avalik huvi. Liiga suur kaal on antud keskuse rajamiseks kaasneda võivatele positiivsetele mõjudele ja teiste haldusorganite kooskõlastustele.

25. Ringkonnakohus peab asjakohaseks väidet spordi- ja puhkekeskuse asukoha valiku kaalumata jätmisest. Ringkonnakohtu istungil väitis vastustaja esindaja, et planeerimisseadus ja keskkonnamõjude hindamise aruandele esitatud nõuded ei näinud ette sellise kaalumise vajalikkust. Ringkonnakohus selle vastustaja vastuväitega ei nõustu. Planeerimismenetlusega saavutatava avaliku huvi realiseerimiseks võib olla erinevaid viise, mis kahjustavad erahuve või teisi avalikke huve, käesoleval juhul looduskaitseesadusest tulenevat avalikku huvi, vähem. Asjaolu, et planeerimisseadusega ei ole kohalikule omavalitsusele antud selgesõnaliselt ülesannet ka seda aspekti planeeringu kehtestamisel kaaluda, ei tähenda, et sellist kohustust planeeringu kehtestajal ei ole. Kohustus tuleneb HMS § 4 lõikest 2.

Vastustaja väitel on erinevaid asukohti kaalutud keskkonnamõjude hindamise aruande punktis 4.4. Ringkonnakohus nõustub sellega osaliselt. Aruandes on kaalutud talispordikeskuste alternatiivseid asukohti, kuid ei ole kaalutud asukohavalikuid üksikute ehitiste vajalikkuse lõikes. Nii ei puudutata seal hobuste kasutamise otstarbel püstitatavate ehitiste (lasipuu, koppel, varjualune), tenniseväljakute, korvpalliväljaku ja võrkpalliväljaku alternatiivseid asukohti. Nende paiknemisel väljaspool maastikukaitseala oleks looduskaitse eesmärgid ja muud apellantide viidatud huvid keskuse sellises mahus rajamata jätmiseks kergemini saavutatavad. Asukohavalikul piirduvad põhjendused mägede paiknemisega piirkonnas. Ratsaspordi või väljakuspordialade, samuti jalgpalli mängimine on võimalikud ka ilma planeeringuala maastikuvormideta. Kuna planeering on õigusvastane otsuse punktis 15 nimetatud ehitiste kavandamise osas, on ringkonnakohus seisukohal, et avalik huvi lasipuu, kopli, varjualuse, tenniseväljakute, korvpalliväljaku ja võrkpalliväljaku ning jalgpallistaadioni kavandamiseks detailplaneeringuga kavandatud alale on samuti ebapiisav. Planeeringu kehtestamisel selles osas on ebapiisavalt arvesse võetud nende ehitiste alternatiivseid asukohavõimalusi keskuse rajamiseks sobivates ja elanikerohkemates kohtades. Ringkonnakohtu istungil selgitas vastustaja esindaja, et planeeringul puuduks mõte, kui suusatõstukeid ei rajataks. Muude ehitiste püstitamata jätmine oleks mõeldav. Ringkonnakohtu arvates on vajalikud üksnes tehnika hoiustamise ja korrastamise hoone, mis on vajalik rajatraktorite, muruniidukite, lumekahurite, pumpade jms hoidmiseks ja remontimiseks, ning teenindusmaja, mis on vajalik küllastajate riietus- ja pesuruumide, tualettide, mäepiletite

müügikoha, toitlustusasutuse, abiruumide, suusatõstukite juhtimise, inventari laenutuse ja majutusvõimaluste jaoks.

26. Vastustaja esindajad selgitasid ringkonnakohtu istungil, et planeering ei ole ehitusprojekt, mis kuulub reeglina täies ulatuses täitmisele. See asjaolu ei mõjuta ringkonnakohtu istungil planeeringu õiguspärasust. Kui planeering on õiguspärane, on õiguspärane kõigi kavandatud ehitiste püstitamine. Võimalus jätta planeering osaliselt ellu viimata ei tähenda, et planeeringu õiguspärasust ei tuleks sellekohasel kaebuse alusel kontrollida.

27. Ringkonnakohtu arvates on vastustaja andnud liiga väikese kaalu ka LKS § 1 ja § 2 tulenevatele eesmärkidele palukuklaste elukeskkonna kaitsmisel. Kui talviste mäesportlaskude harrastamise soodustamine ja selleks tõstukite paigaldamine on vajalikud avaliku huvi realiseerimiseks edendada tervisespordi võimalusi, siis keskkonnakaitselised huvid hinnanguliselt umbes 30-50 palukuklase pesakonna kaitsmiseks on jäetud põhjendamatu tagaplaanile keskuse ulatuse kavandamisel. Ringkonnakohtu hinnangul sportlaste maja (umbes 150 m² suuruse ehitusaluse pinnaga), kohtunike maja (250 m² suuruse ehitusaluse pinnaga), 109 sõiduautole ja 2 bussile kavandatud mustkattega parkla ja suusastaadioni püstitamine tooks kaasa suuremad negatiivsed mõjud keskkonnale kui keskkonna säilitamise ja kaitsmise huvi seda võimaldavad. Kuna planeeringuga kavandatud ehitiste püstitamine otsuse punktis 15 näidatud ulatuses ei oleks õiguspärane, ei ole ka huvi keskuse kasutamisevõimaluste edendamiseks keskkonnakaitselisest huvist kaalukam. Tõstukite paigaldamise huvi on keskkonnakaitselisest huvist kaalukam aga juba seetõttu, et Reevimäge kasutatakse ka ilma tõstukiteta mäesportlaskudeks ning keskkonnale kaasnevad mõjutused leiavad sellega juba aset. Lumikattega on keskkonnale tekkivad mõjutused suviste spordialade harrastamisega kaasnevate mõjutustega võrreldes väiksemad.

28. Apellantide väide, et planeeringu kehtestamisel ei ole piisavalt arvestatud vajadusega kaitsta Hiimägi ja selle osana Reevimägi muinsuskaitselisest aspektist ja usutalituste läbiviimise eesmärgil, ei ole ringkonnakohtu arvates põhjendatud olukorras, kus ringkonnakohus tühistab eespool toodud põhjustel planeeringu osaliselt. Spordi- ja puhkekeskuse loomine väiksemas mahus võimaldab paremini tagada miljö ja maastikuilme säilitamist.

Apellandid ei ole vaidlustanud kultuuriministri 26. mai 2004. a käskkirja nr 100 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“, mille punkti 2 alapunktiga 1 tunnistati Paluküla Hiimägi arheoloogiamälestiseks tingimusega, et mälestise kaitsevööndi piir kulgeb mööda 90 m samakõrgusjoont. Ringkonnakohtu arvates ei ole planeering seetõttu muinsuskaitseseadusest tulenevate nõuetega vastuoskus ning mälestise ümbruses oleva miljö tagamine on võimalik planeeringu osaliselt kehtetuks tunnistamisel.

Asjaolu, et apellantide arvates moodustavad Hiimägi ja Reevimägi ühe mäe, ei oma tähtsust. Ka juhul, kui usulisteks talitusteks kasutatakse tänapäeval mõlemaid mäetippe ja mälestise kaitsevööndisse ulatuvad tõstukid, ei ole tõstukite kavandamine õigusvastane lähtudes avalikust huvist edendada sportimisvõimalusi. Muinsuskaitseseaduse § 25 lg 2 p 1 kohaselt on Muinsuskaitsesameti loata kinnismälestise kaitsevööndis keelatud maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd. Sättest nähtub, et ameti loal on need tegevused lubatud, seega planeeringu realiseerimine on võimalik.

29. Usuliste talituste läbiviimist planeeringuga kavandatud tõstukite paiknemine mäenõlval sellisel määral segada ei saa, et pidada planeeringut õigusvastaseks. Reevimägi kasutatakse ka ilma planeeringuga ette nähtud lahendusi ellu viimata

aktiivselt talviste mäespordialade harrastamise eesmärgil ning tõstukite paiknemine ei kahjustaks usuliste talituste läbiviimist võrreldes senisega märgatavalt.

30. Apellantide väited planeeringuga kavandatud ehitiste majanduslikust tasuvusest ei too kaasa planeeringu õigusvastasust selle andmise ajal ega ole seetõttu planeeringu kehtetuks tunnistamise aluseks. Avalik huvi planeeringu elluviimiseks ei seisne vastustaja selgituste kohaselt mitte sedavõrd majanduslikes kaalutlustes, kui sportimisvõimaluste loomises, mis võivad olla ka majanduslikult kahjulikud. Ringkonnakohus peab usutavaks, et vastustaja oleks planeeringu kehtestanud ka üksnes tõstukite paigaldamist võimaldavas osas, kui ülejäänud osas planeeringut poleks kehtestatud. Seetõttu ei anna majanduslike kaalutluste võimalik ebaõige hindamine kaalutusotsuse tegemisel alust tühistada planeeringut tervikuna.

31. Kaalutusõiguse kasutamist ei muuda õigusvastaseks ka planeeringu vastu olevate isikute hulk. Detailplaneeringust ei nähtu, et planeeringu kehtestamisel oleks vastustaja ebaõigesti arvanud, et planeeringule vastuväiteid ei ole ja kõik külaelanikud on planeeringuga nõus.

V

32. Eeltoodud põhjustel tühistab ringkonnakohus halduskohtu otsuse ja teeb ise uue otsuse asja halduskohtule uueks läbivaatamiseks saatmata.

Kehtna Vallavolikogu 21. septembri 2004. a otsuse nr 120 punkt 1 tuleb tühistada osas, millega kavandatakse sportlaste ruumide, motelli, kämpingumajade, sauna, kohtunike maja, parklate, telkimisplatsi, autokaravanide parkla ja teeninduspunkti, köök-WC-pesuruumi hoone ja varikatuse telkijatele, suusastaadioni ja jalgpalliväljaku, tenniseväljakute, korvpalliväljaku, võrkpalliväljaku, tulekustutusveevõtu kaevu, varjualuse, kopli ja lasipuu püstitamine. Muus osas on detailplaneering õiguspärane. Otsuse nr 120 punkt on volikogu enda poolt kehtetuks tunnistatud enne kohtumenetlust. Ülejäänud otsuse punktidega antakse juhised planeeringu edasiseks jõustamiseks ja kontrollimiseks ning näidatakse vaidlustamise võimalus. Need otsuse punktid ei ole õigusvastased.

Kehtna Vallavolikogu 9. detsembri 2004. a otsusega nr 133 muudeti otsuse nr 120 põhjendusi ja tunnistati kehtetuks otsuse nr 120 punkt 2. Ringkonnakohtu arvates ei tulene otsusest nr 133 uusi õigusi ega kohustusi, mistõttu selle kehtetuks tunnistamine ei ole põhjendatud.

33. Apellandid taotlesid halduskohtus ja ringkonnakohtus kantud menetluskulude väljamõistmist vastustajalt.

Halduskohtus tasusid Arvi Sepp ja Aivar Jürisalu kumbki õigusabi eest 8496 kr (III kd tl 31 ja 36) ja 10 kr riigilõivu ning Lembi Sepp 10000 kr õigusabi eest (III kd tl 26) ja 10 kr riigilõivu, sellest õigusabikulud 1500 kr on tasutud seoses ehitusloa vaidlustamisega (III kd tl 58).

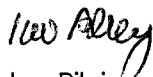
Lembi Sepp kandis ringkonnakohtus menetluskulusid summas 5010 kr, millest riigilõiv on 10 kr ja õigusabikulud 5000 kr. Kulude tasumine on tõendatud.

Arvi Sepp ja Aivar Jürisalu kandsid apellatsioonimenetluses menetluskulusid kohtukulude nimekirja kohaselt kokku summas 9440 kr õigusabikuluna ja 20 kr riigilõivuna, kumbki eraldi kokku 4730 kr.

34. Ringkonnakohus leiab, et arvestades kaebuse osalist rahuldamist, tuleb menetluskulud vastustajalt välja mõista osaliselt. Kaebuse rahuldamise osa, arvestades planeeringu

tühistatud ja kehtima jääva osa suhet, on hinnanguliselt 75 protsenti. Selles osas tuleb menetluskulud vastustajalt apellantide kasuks välja mõista. Menetluskulude suurus on kohtuasja mahtu, keerukust ja menetluseks kulunud aega, sh istungeid arvestades põhjendatud ja kulude kandmine tõendatud.

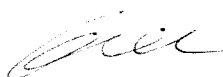
Seega tuleb Lembi Sepa kasuks välja mõista $(10000 - 1500 + 10 + 5010) \times 0,75 = 10140$ kr. Aivar Jürisalu ja Arvi Sepa kasuks tuleb vastustajalt välja mõista kummalegi $(8496 + 10 + 4730) \times 0,75 = 9927$ kr.

Ivo Pilving

Lilianne Aasma

Oliver Kask

KOOPIA ÕIGE

Evelin Haravee
Tallinna Ringkonnakohtu referent

04.10 2007 a.